

CANADISKE FORANSTALTNINGER TIL FREMME AF UDVIKLINGEN AF FISKERIET OG FISKEINDUSTRIEN

Af direktør, lic. merc. *Hans C. Christiansen*

Offentlige støtteordninger til fremme af den industrielle udvikling findes i næsten alle lande. Det ser ud til, at alle stater med arktiske områder har været nødt til at være med i denne udvikling, hvilket formentlig skyldes den usikkerhed, der nødvendigvis må præge vilkårene for erhvervsudøvelse under de klimatiske vanskelige forhold.

Blandt Grønlands konkurrenter på eksportmarkederne er fra gammel tid Canadas Atlantprovinser Quebec, New Brunswick, Prince Edward Island, Newfoundland og Nova Scotia, som – i alt fald for de nordligstes vedkommende – kan siges at arbejde under lignende forhold som dem, vi kender i Grønland.

Da der nu i nogle år er udfoldet bestræbelser på i Grønland at udvikle privat virksomhed, rejses ganske naturligt problemer med hensyn til, hvilke vilkår der under disse vanskelige forudsætninger med rimelighed kan bydes privat kapital og privat initiativ i øvrigt. Selv om dette også i væsentlig grad må afhænge af vort eget grundsyn og især af vor erhvervsfilosofi, kan det nok være nyttigt at se, hvad andre gør – og især vore nærmeste naboer og konkurrenter.

Det kan være vanskeligt at danne sig et klart billede, fordi offentlig støtte kan ydes på så mange måder, og den kan skjule sig i administrative afgørelser, hvis virkninger ikke registreres i tilgængelige rapporter, og endelig er der den mulighed, at disse fremkommer så sent, at de alene derved mister aktualitet. Trods denne betydelige usikkerhed gøres her et forsøg på at give en oversigt over forhold på dette område i Canada. Stoffet hertil er indsamlet dels fra officielle kilder, især love og bekendtgørelser – til hvis fremskaffelse vore officielle repræsentationer har ydet værdifuld støtte – og dels firmaer og personer, som virker i eller samarbejder med producenter i Canada.

Det har også her været svært at få et fuldstændigt og helt nøjagtigt overblik, ikke blot fordi den aktuelle administration af gældende ordninger m. m. også i Canada kan

være af aldeles afgørende betydning, men også fordi der i Canada kan være tale om støtte fra både staten, provinserne og kommunerne. Alligevel giver det foreliggende materiale et ganske godt indtryk af, hvor betydelige de offentlige støtteforanstaltninger er.

I. Statsstøtte.

Uden tvivl ydes der betydelig generel støtte dels ved bankfinansiering (f. eks. gennem den af staten i 1944 oprettede Industrial Development Bank) dels ved anlæg af havne, veje, el-værker, vandforsyning etc., som Atlantic Development Board synes at have som sit virkeområde. Herom foreligger kun overordentlig lidt oplyst, hvorfor denne fremstilling begrænser sig til en kort sammenfatning af de statsordninger, der specielt tilsigter hjælp til finansiering m. m. af fiskeri og fiskeindustri.

1. Særlige låneordninger for fiskere er i Canada udviklet fra en svag begyndelse i 1935, men dengang forudsattes sikkerhed i jordejendom, og det reducerede ordningens betydning meget væsentligt. I 1955 vedtoges Fisheries Improvement Loans Act; den gav finansministeren bemyndigelse til at garantere lån til køb og bygning af fiskerbåde, til anskaffelse af fiskeriredskaber, til bådreparationer og til landanlæg, der betjener fiskeriet. Lånebetingelserne er i årenes løb blevet ændret og går i dag ud på, at renten er på højst 5 % p. a., at der ydes lån på maksimalt 10.000 \$ med en løbetid på højst 10 år, for reparationer dog højst 3 år.

Lånegrænserne skifter noget efter formålet: til nye både, nye fiskeredskaber og bådudstyr samt fiskeriinstallationer i land, herunder kajanlæg, vandforsyningsanlæg etc., ydes maksimalt 70 %, derimod til brugte både og brugt materiel maksimalt 60 %.

Inden for rammerne af denne låneordning er – indbefattet de åbenbart forholdsvis betydningsløse år fra 1935 til 1955 – indtil 31. marts 1966 ydet små 2.000 lån til et samlet beløb af 3,5 mill. \$, hvoraf 1,9 mill. \$ pr. samme dato var tilbagebetalt.

2. Herudover ydes *tilskud til anskaffelse af fiskerbåde*. Sådanne tilskud ydes i henhold til Fishing Vessels Assistance Act af 1947, som blev fornyet og udvidet i 1964 og 1965, hvorefter der af fiskeriministeriet ydes følgende tilskud:

- 25 % af den godkendte anskaffelsessum for enhver art fiskeskibe af mindst 35' og under 45' og
- 30 % for både af samme art, hvis de er på mindst 45' og under 100 BRT. og
- 40 % af den godkendte anskaffelsessum for fiskeskibe af træ over 100 BRT.

Lånene ydes til både, der er bygget på Atlantkysten, og på betingelse af, at båden inden for en fem-årig periode aktivt deltager i fiskeri gennem hele sæsonen, samt at den ikke benyttes til andet formål uden udtrykkelig tilladelse fra fiskeriministeren.

Lån og tilskudsordning tilsammen medfører således en meget væsentlig begrænsning i kravene til selvfinansiering.

I øvrigt er det svært at sammenligne, fordi oplysninger om bådværfternes effektivitet og omkostningsniveau ikke foreligger – men heller ikke om eventuelle indirekte eller direkte støtteforanstaltninger på dette område, som kunne bidrage til reduktion af bådpriserne. Endelig kan man gå ud fra, at man i Canada ikke har omkostninger svarende til vore meget betydelige udgifter til transport eller opsejling af bådene fra Danmark til Grønland. På den anden side kan den mulighed heller ikke afvises, at dette kompenseres af forskelle i det generelle lønniveau mellem Danmark og Canada.

3. For fisketrawlere findes en særlig subsidieordning ifølge Ship Construction Assistance Regulation af 1962. Herefter ydes direkte tilskud (subsider), som indtil 1963 androg 40 % og siden 35 % af godkendte kontraktbeløb for ståltrawlere på ikke under 75', der bygges i Canada med mest mulig anvendelse af canadisk materiel og udstyr til canadiske borgere eller i Canada indregistrerede selskaber og under forudsætning af, at disse både i en periode af mindst 5 år forbliver registreret i Canada. Såfremt disse både driver fiskeri fra en hvilken som helst havn i de 5 østkystprovinser: New Brunswick, Newfoundland, Nova Scotia, Prince Edward Island og Quebec, forhøjes tilskuddet til 50 %. Skulle bådene gå ud af canadisk fiskeri i femårsperioden, reduceres tilskuddet pro rata i forhold til den tid, de har været benyttet efter formålet.

De her nævnte subsidieordninger er „federal assistance programmes“, d. v. s. statsordninger, som ikke blot i provinserne Newfoundland og Quebec, men også i de andre atlantiske provinser bliver suppleret med særlige hjælpeprogrammer for fiskerbåde, fiskeredskaber og landanlæg, som finansieres af disse provinser.

I alt er der inden for statssubsidieordningerne fra deres start i 1947 til 31. marts 1966 bygget 742 nye både med en samlet støtte på 6,8 mill. dollars.

4. *Tilskud til agnforsyning*: Ifølge Frozen Bait Storage Assistance Regulation af 1959 kan den canadiske stat yde tilskud til etablering af fryseanlæg og fryselagre for agn på 75 % af godkendt anskaffelsesomkostning (heri ekskluderet selve frysemaskineriet), dog ikke over 10.000 \$.

Endvidere opretholdes af en regeringsorganisation en særlig *agntjeneste*, der driver 19 fryserier og frysehuse og 20 særlige fryselagre, hvorfra man forsyner håndlinefiskeriet med agn. Der foreligger oplysninger om en årsomsætning på ca. 1.500 tons agn.

Statens agnforsyningsstøtte havde igennem den meget lange periode af 17 år indtil udgangen af marts 1966 haft et samlet underskud på 6,7 mill. dollars. Herudover var som subsidier til andre leverandører for frysning og lagring af agn betalt 0,3 mill. dollars, hvorved den samlede støtte kom op på 7,0 mill. dollars.

5. En særlig støtte til *saltfiskproduktionen* går ud på, at regeringen siden 1955 yder tilskud til fiskere og fabrikker på Atlanterhavskysten, som er afhængige af saltfiskproduktion og salg af saltfisk til lande med lavt lønniveau, på 50 % af de konstaterede omkostninger til indkøb af salt, der dokumenteres anvendt i denne produktion. Leveringer til USA er dog udelukket fra dette tilskud. Ordningen administreres af Fisheries Prices Support Board, og den har i de første 11 år kostet 500–600.000 dollars årligt, i alt 6,7 mill. dollars.

6. Af stor betydning synes også at være egentlige *prisstøtteordninger*, som iværksættes fra den canadiske stats side ved Fisheries Prices Support Act af 1944. I 1947 oprettedes det administrative apparat med Fisheries Prices Support Board, som fik et dispositionsfond på 25 mill. dollars. Det er bemyndiget til at støtte priserne, og det vil sige sikre fastsatte minimumspriser på fisk og fiskeprodukter ved eget opkøb, men det kan også udbetale prisdifferencer til producenter af fiskeriprodukter, svarende til differencen mellem en fastsat minimumspris og de i en given periode opnåede gennemsnitspriser. De iværksatte støtteordninger har altid været baseret på ved beslutning i regeringsplan fastsatte mængder, priser og øvrige betingelser.

Omkostningerne igennem de 16 år til udgangen af marts 1966 har været egne tab ved indgreb i markedet på 2,3 mill. dollars og udbetaling af prisdifferencer på 2,0 mill. dollars, altså i alt 4,3 mill. dollars.

Det oplyses, at prisstøtteadministrationen så vidt muligt har søgt at undgå fastsættelse af egentlige minimumspriser, og at den har foretrukket at begrænse sine operationer til at købe overskudsmængder, der truede prisdannelsen på markedet, idet man, som det udtrykkes, har foretrukket markedsstabilisering frem for prisstabilisering – men i praksis kan dette ikke gøre nogen væsentlig forskel. Desuden ser det ud til, at man siden 1966 er kommet ind på fastsættelse af egentlige minimumspriser, der søges hævdet ved, at prisstøtteadministrationen selv foretager opkøb. Det var planen, at disse opkøbte lagerbeholdninger skulle sælges til den forarbejdende industri, når udbuddet var svagt, men der foreligger ikke oplysninger om denne operations forløb og dens økonomiske resultat, udover at man ikke regnede med, at der ville blive tale om ydelse af nogen subsidier. Man må vel regne med, at dette er en smuk programerklæring, som det vil blive svært at efterleve.

7. *Statsgaranti til investeringslån* kan ifølge The Small Business Loan Act af 1960 ydes til Small Business virksomheder, d. v. s. virksomheder med en bruttoindtægt på ikke over 250.000 \$ årligt. Lånene kan udgøre op til 25.000 \$ i indtil 10 år til 5½ % rente p. a. på betingelse af, at låntageren af vedkommende projekt selv finansierer 10 % for bygninger og 20 % for installationer og udstyr.

8. Gennem *Industrial Development Bank* kan både mindre og større virksomheder opnå suppleringslån og driftslån til en bankrente på 6½ % p. a.

*Et moderne fryseri med fiskefileteringsanlæg
på Prince Edward Island.*

Det ser ud til, at banken arbejder nært sammen med industriministeriets „Area Development Agency“, der vel nærmest må betegnes som et egnsudviklingsdirektorat. Dette direktorat har udformet et „initiativprogram“, hvorefter der kan ydes tilskud og lån til fabrikker og andre producenter i særligt udpegede udviklingsområder, blandt disse især de her omtalte fiskeriprovinser. Subsidiene kan ydes som direkte tilskud eller hertil svarende skattebegunstigelser, som i værdi kan gå op til $\frac{1}{3}$ af anskaffelsesomkostningerne for nye bygninger, maskiner og udstyr – nemlig $\frac{1}{3}$ af de første \$ 250.000, 25 % af de næste \$ 750.000 og 20 % af beløb ud over 1 mill. dollar. Tilskud af samme størrelse ydes til udvidelser, der overstiger 10.000 \$ eller også udgør mere end 10 % af det bestående anlægs værdi. Endvidere kan der tillades skattefri afskrivning af 50 % årlig af anskaffelsesomkostningerne for nyt maskineri og udstyr – i stedet for de sædvanlige 20 % af restværdien – og af 20 % årlig af anskaffelssummen af nye bygninger eller udvidelser af bestående bygninger – i stedet for sædvanligvis 5 % eller 10 % årlig af den bogførte restværdi. Begunstigelsen kan også bestå i tre års fritagelse for indkomstskat. I publikationer fra dette institut fremhæves som en af dets opgaver også uddannelse og træning af industriarbejdere.

9. Der findes endelig en *statsstøttet forsikringsordning* for fiskekuttere The low-cost Fishermen's Indemnity Plan, der dækker forsikring mod totalforlis og partielle

skader for både i værdien af 250 \$ til 15.000 \$ til en præmie af 1 % p. a. Men forsikringen indbefatter en betydelig selvrisiko, idet man ved total forlis på Atlanterhavs-kysten kun erstatter 60 % af forsikringssummen og på Stillehavskysten 70 %. Også ved partiel skade foretages fradrag for selvrisiko, nemlig 30 % i Nova Scotia, Quebec og Newfoundland, 20 % i Prince Edward Island og New Brunswick og 15 % i British Columbia.

Inden for det ret betydelige hummerfiskeri har man igennem en ret lang årrække haft en særlig statsstøttet forsikringsordning for hummertejner, hvorimod en særlig statsstøttet forsikringsordning for andre faste fiskeredskaber og landanlæg først er blevet etableret i 1966. Også denne forsikring administreres af Fishermen's Indemnity Fund. Den omfatter bundgarn, kilenot og andre faste redskaber, men også fiske-redskaber af anden art samt endelig bygninger i land, der bruges af fiskerne, f. eks. agnhuse, redskabshuse og lignende. Præmien er også her 1 % af forsikringssummen af ikke over 15.000 \$ og med en selvrisiko på 40 % ved totaltab og ved partiel skade på over 25 % af forsikringssummen.

For alle disse forsikringsformer under Fishermen's Indemnity Fund er i 13 driftsår fra 1953/54 til 1965/66 opkrævet en nettopræmie på 2,3 mill. dollars, og der er ud-betalt erstatninger på 3,4 mill. dollars. Differencen plus de ikke nævnte administra-tionsomkostninger må vel kunne anses som direkte statsstøtte.

10. Selv om egentlige *sociale særordninger* ligger uden for denne redegørelses rammer, skal dog nævnes, at sådanne selvfølgelig også eksisterer. Således indførtes en særlig understøttelsesordning for fiskere efter misfangst i 1965.

Også befolkningskoncentration er et problem i Canadas fiskeriprovinser, og der ydes finansiel støtte til familier, som fra isolerede fiskepladser flytter til nye indu-striområder.

11. Det sidste inden for hele dette omfattende udviklingsområde er en lov om ud-vikling af det canadiske fiskeri The Fisheries Development Act, som blev vedtaget af det canadiske underhus i april 1966. Loven må formentlig tolkes som et forsøg på under fiskeriministeriets administration at samle en del af de indtil da gældende love om støtte til fiskeriet, hvorefter nogle var blevet administreret af andre ministerier, især landbrugsministeriet og handelsministeriet. Loven giver en bred bemyndigelse til fiskeriministeren til at yde støtte til fiskeri og fiskeriindustri ved udvikling og udnyt-telse af fiskeressourcer, ved introduktion af nye bådtyper, nyt fiskegrej og nye fiske-metoder og til udvikling af nye produkter samt forbedring af håndtering, produktion og distribution af fiskeprodukter. Støtten kan ydes direkte eller gennem provins-regeringer. Beløbsrammen er ikke fastlagt i denne lov og skal formentlig fikseres på de årlige finanslove. En gang årligt skal der til parlamentet afgives rapport om

den inden for loven udfoldede støttevirkksomhed, men det har endnu ikke været muligt at fremskaffe en sådan rapport.

II. Provinsstøtte.

1. Provinsregeringerne har etableret visse finansieringsmuligheder både som garantier og som direkte lån, sædvanligvis administreret af Fishermen's Loan Boards. Reglerne varierer stærkt fra provins til provins. Nogle steder ydes lån svarende til 75 % af lånebehovet, andre steder 50 % eller op til 100 % af vedkommende virksomheds egen investering. Fælles synes at være en relativt lav rente på 5 eller $5\frac{1}{2}$ % p. a. Lån af denne art synes at have en maksimal løbetid på 10 år — f. eks. gælder dette sidste med 5 % p. a. og lån svarende til virksomhedens selvfinansiering i Newfoundland (jfr. *Financing Canadian Industries* udgivet af Department of Trade and Commerce, Ottawa).

2. En egentlig finansieringsfond eksisterer i Nova Scotia i henhold til Industrial Loan Act. Pengene stilles uden egentlig begrænsning til rådighed af provinsregeringen. Rent forretningsmæssige overvejelser er afgørende for ydelse af lånet. Lånene kan ydes på indtil 10 år, og renten er $6\frac{1}{2}$ % p. a., og desuden bestemmes her, at det ydede lån kun i nogen grad kan overstige selskabets eller personens egenkapital. Det fremhæves udtrykkeligt, at lån kan ydes til alle trin af fiskeindustrien undtagen fangsten — der jo dækkes på anden måde.

3. Herudover findes i Nova Scotia et særligt Crown Company (Industrial Estates Limited), som ved starten i 1957 fik en begyndelseskapital på 12 mill. \$. Dette selskab bygger for egen regning produktionsanlæg, der udlejes på langtidskontrakter med option til køb, og således at lejeren normalt ved egne midler eller egne lån kun skal finansiere eventuelt nødvendige maskiner og driftsomkostningerne.

Selskabet stiller også fabriksprojekter til rådighed for eventuelle producenter, og det udarbejder transportplaner og markedsrapporter, ligesom det sørger for serviceydelser såsom vand, kraft, veje og egnet byggegrund, der kan stilles til rådighed for eventuelle interessenter. Endelig kan selskabet finansiere køb af det til driften nødvendige maskineri og udstyr, og det kan udvirke skattebegunstigelser for lejerne, som derved kan fritages fra ellers gældende beskatningsregler.

4. Provinsen Prince Edward Island har siden 1954 haft en Industrial Establishments Promotion Act, hvis hovedformål det også er gennem en til formålet oprettet låne- og serviceinstitution at yde finansiel støtte til etablering af industrivirksomheder inden for landbrug, havebrug og fiskeri. Denne institution kan yde tilskud, lån og garantier. Lånene forrentes med $5\frac{3}{4}$ % p. a. og kan ikke have løbetid ud over 20 år.

5. I Quebec-provinsen kan myndighederne yde finansiel støtte til eksisterende og nye industrivirksomheder. Lån kan ydes mod sikkerhed i anlæggene op til 100 % af

disses værdi, og i visse tilfælde rentefrit. Gennem „Credit Maritime“-systemet ydes lån til både og redskaber. Endelig betaler provinsregeringen i staten Quebec fiskernes søforsikring, medens provinsregeringen i staten New Brunswick betaler halvdelen af forsikringen af både op til 65'.

6. Endelig findes en tilsvarende udlånsordning i provinsen Saskatchewan. Den administreres af Industrial Development Fund, som også for egen regning – enten på eget initiativ eller i samarbejde med eksisterende firmaer – kan oprette nye fabrikker og udleje disse til interesserede selskaber med henblik på senere overdragelse.

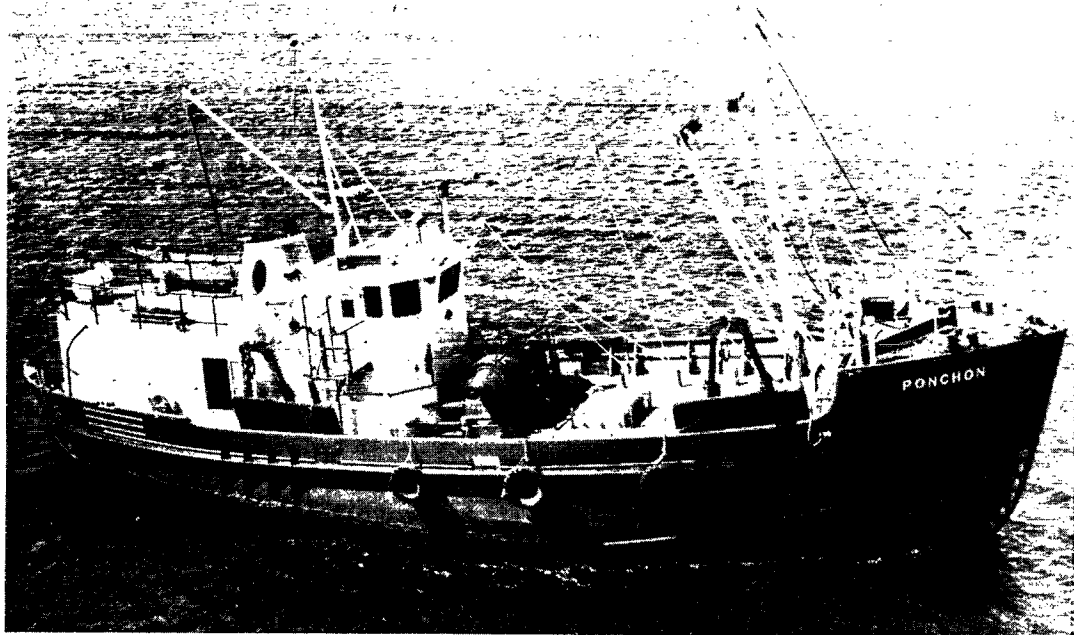
For at give et indtryk af disse udviklingslåns betydning kan oplyses, at der i 1963/64 af sådanne kreditinstitutter, der opretholdes af provinsregeringernes midler til støtte af fiskeriet og fiskeriindustrien, blev ydet 596 lån til i alt 6,5 mill. dollars, og at det samlede udestående på lån af denne art ved udgangen af samme finansår androg 17,4 mill. dollars.

III. Nogle oplysninger om administrativ praksis.

1. Under samtaler med erhvervsfolk, som fra egen virksomhed kender til det canadiske system og dets virkemåde, er det blevet bekræftet, at regeringens og provinsernes støtteforanstaltninger har haft og stadig har stor betydning for udviklingen af fiskeriet og fiskeindustrien i Canada, men også at de stadig varierer stærkt. I realiteten skal disse foranstaltninger have været stærkt medvirkende til en total omlægning af fiskeriet. Således oplyser ledende folk i et af de i Canada virksomme fiskeri- og forarbejdningsvirksomheder, at kyst- og fjordfiskeriet næsten ingen betydning har mere, at linebåde næsten er ukendte i visse distrikter, og at fiskeriet langt overvejende foregår med trawlere.

2. Man oplyser endvidere, at landets regering inden for rammerne af de foran omtalte finansierings-, støtte- og udviklingsprogrammer har bygget et stort antal fabrikker (især filetfabrikker og fryserier m. m.), som på særdeles fordelagtige vilkår stilles til rådighed for dem, der vil drive dem. Et af de vigtigste krav går ganske enkelt ud på, at vedkommende person eller selskab skal forpligte sig til at aftage fisk fra de lokale fiskere. Selskabet får normalt ret, men ikke pligt, til at købe fabrikken. Normalt fastsættes ingen fast leje, men denne sættes i forhold til aktiviteten, nemlig til de fisk, anlægget får leveret eller kan producere. I realiteten løber selskabet således i sådanne tilfælde ingen væsentlig anlægsrisiko.

Der foreligger fra forskellige provinser konkrete eksempler vedrørende fiskeindustrivirksomheder, som alle udelukkende eller langt overvejende producerer frosken fisk, og hvoraf ingen er mindre end noget af de i Grønland eksisterende anlæg af denne art – nogle betydelig større. Til hvert af disse anlæg er knyttet 8–10 mindre trawlere.

En typisk mindre trawler som denne benyttes til sikring af de canadiske filetvirksomheders råvaretilførsel.

Eksempel 1 drejer sig om et fryseri i Quebec-provinsen. Provinsregeringen har bygget selve fabrikken og råvarelageret, sørger for bygningernes opvarmning og ydre vedligehold og er ansvarlig for den daglige drift af maskinrum og fryseri. Lejeren har forsynet fabrikken med fileteringsudstyr, pakkearrangement, frysebakker og lignende udstyr.

Lejen er udelukkende afhængig af fabrikkens produktion. Der betales 1 cent pr. lb færdigt produkt, uanset hvor længe varen opbevares på fabrikkens fryselager, men den normale lagertid opgives at være 30 dage. Denne afgift indbefatter frysning og lagring, opvarmning af bygningerne og vedligehold, og herudover betales intet. Der er ikke fastsat nogen minimumsleje.

Eksempel 2 vedrører samme provins. Her er det provinsregeringen, der ejer selve fryseriet og fryselageret, medens fabrikationsselskabet har rejst selve produktionsbygningen og forsynet den med udstyr til filetering. I dette tilfælde er lejen 0,85 cent pr. lb færdigvare. Heller ikke her er fastsat nogen minimumsleje.

For *eksempel 3* – hvor der ikke foreligger konkret oplysning om, hvilken provins det drejer sig om, men formentlig vedrører det Newfoundland – har provinsregeringen stillet hele fabrikken med maskineriet til rådighed. Det eneste, som produ-

centen har fremskaffet, er frysebakker. I dette tilfælde betales til provinsregeringen en leje på 1¼ cent pr. lb frossen færdigvare, og der er fastsat en minimumsleje af 30.000 \$ årligt.

Eksempel 4 er en virksomhed i provinsen Prince Edward Island, der er oprettet af et aktieselskab, der har en kapital på 3 mill. \$. Det ser ud til, at virksomheden drives for vedkommende selskabs regning, men oplysninger herom foreligger ikke. Derimod oplyses det, at provinsregeringen har ydet et tilskud på 1 mill. dollars, formentlig til etablering af bygningerne – hvorefter selskabet har udstyret fabrikken med maskiner og udstyr til en værdi af 400.000 \$. Vandforsyning, kloakering og kraftforsyning er betalt med et statstilskud på 700.000 \$, der er ydet gennem Atlantic Development Board, som i stor stil og ud over hele Canada tager sig af iværksættelse og finansiering af generelle udviklingsopgaver.

3. Om *bådene* oplyses, at der til disse gives et statstilskud (federal subsidies) på 50 % af anskaffelsessummen – hvilket forklares ved, at der udelukkende eller overvejende anvendes større bådtyper. For 90 % af de resterende 50 % yder provinsen lån (provincial loan). Lånet er rentefrit, og der er ikke fastsat nogen afdragstid. Med hensyn til både rente og afdrag går provinsregeringerne altså væsentlig længere end staten.

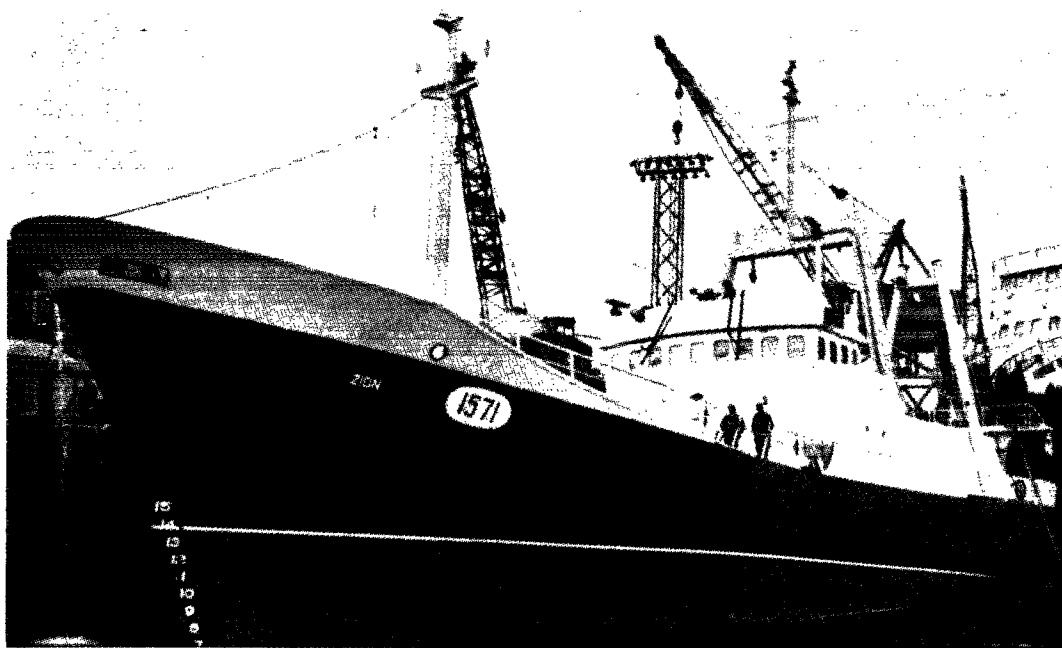
De 10 % af de 50 % skal formelt skaffes af den, der erhverver båden, altså af „fiskeren“, men det er oplyst, at det meget ofte er den fabrik, som fiskeren forpligter sig til at levere til, der yder lån på 75–100 % af dette kontante udlæg.

4. Om en større virksomhed er oplyst, at den selv samarbejder med og har bidraget til finansiering af ca. en snes både af den mest gængse trawlertype, såkaldte „draggers“, der pr. stk. koster ca. 250.000 \$, måler 65–82' og er knyttet til to fabrikker. På lånene betales ingen rente, og der er ikke fastsat terminer for afdragene, men fabrikken tilbageholder til fordel for provinsen 14 % af fangstens værdi, hvoraf først skal dækkes forsikringspræmie, medens resten går til afdrag. Herudover tilbageholdes 10 % af fangsten til ydelser på private lån, hvad enten det er banklån eller lån fra produktionsvirksomheden, som i det konkrete tilfælde for virksomhedslånets vedkommende oplyses også at være rentefrit.

Også her bekræftes, at systemerne varierer stærkt fra provins til provins, men kun om en af provinserne er det oplyst, at der betales rente af lån, der ydes af provinsen.

5. Et dokumenteret eksempel vedrørende finansieringsstøtte fra en canadisk provins foreligger fra provinsen Quebec, hvis regler findes i Order in Council af 5. oktober 1960 udstedt af Executive Council Chamber.

Herefter kan provinsens lån ydes af fiskeriministeriet til fiskeriet med henblik på bygning, reparation og køb af fiskemotorbåde med det formål at fremme udviklingen af erhvervsfiskeriet i de tre kystdistrikter af provinsen Quebec. Man tilstræber en

En moderne canadisk hæktrawler på 166 fod.

modernisering af fiskerflåden, uanset om den ejes af fiskere eller forarbejdende virksomheder, men lånene kan kun ydes til erhvervsfiskere, der er bosat i provinsen Quebec, samt til selskaber med tilknytning til og interesser i fiskeriet og med hovedkontor i Canada, og forudsat at fiskeriet og landing af fisken finder sted i provinsen Quebec. Det er en yderligere forudsætning, at fiskerne ikke kan forsyne anlægget med de nødvendige mængder fisk, så selskabet er nødt til selv at eje både. Fiskeriministeren kan bestemme, i hvilke havne fisken skal landes. Bådene skal fortrinsvis bygges i provinsen Quebec, og bådtypen skal godkendes, ligesom selve byggeriet er underkastet tilsyn, og endelig må bådene kun bruges til erhvervsfiskeri.

Ordningen siger udtrykkelig, at den gælder for såvel linebåde af mindst 45' længde (type Gaspésienne eller andre godkendte typer) som for trawlere (draggers) af mindst 60' længde.

Om lånets størrelse oplyses, at der kan ydes 80 % eller 90 % af det beløb, der bliver tilbage af prisen for anskaffelse eller reparation efter fradrag af statstilskud.

Tilbagebetaling af lånet finder sted med 10 % eller 14 % af fangstens handelsværdi (inklusive eventuel bonus eller anden efterbetaling), afhængig af hvor meget låntageren selv har finansieret ved egne eller andre midler. Såfremt provinsens lån er på 80 %, holdes kun 10 % af fangstværdien tilbage, men er lånet på 90 %, til-

bageholdes 14 %. Produktionsvirksomheden har pligt til at tilbageholde disse afdrag og indbetale dem til provinsregeringen.

Der siges i den foreliggende dokumentation ikke et ord om forrentning eller forsikring af båden, men spørgsmålene synes også at være tilstrækkelig belyst ved de ad andre kanaler indhentede oplysninger.

IV. Sammenligning mellem Grønland og Canada.

Det kunne være fristende at forsøge en mere konkret sammenligning af canadiske offentlige støtteforanstaltninger med de ordninger, der praktiseres i Grønland inden for erhvervsstøtteovgivningen. Dette er forsøgt med nogenlunde sammenlignelige projekter, både moderne linebåde og større fabriksanlæg, men det må erkendes, at de canadiske ordninger, så tiltalende de umiddelbart kan synes at være, næppe i alle tilfælde er fordelagtigere. For bådenes vedkommende ligger det jo sådan, at ydelserne i Canada stiger med forøget fangst, og heraf følger, at en effektiv båd, hvis man forudsætter samme fangstresultat, kan komme i den situation, at den årlige ydelse i Canada ville være større, end den ville være for en tilsvarende båd med tilsvarende resultater i Grønland. Der er dog den væsentlige forskel, at der i Grønland skal præsteres både afdrag og renter uanset fiskeriresultatet, medens ydelsen i Canada står i et fast procentforhold til resultatet, helt bortset fra at den canadiske ordning i det længere løb giver den ubestridelige fordel, at hele ydelsen afskrives som afdrag på lån.

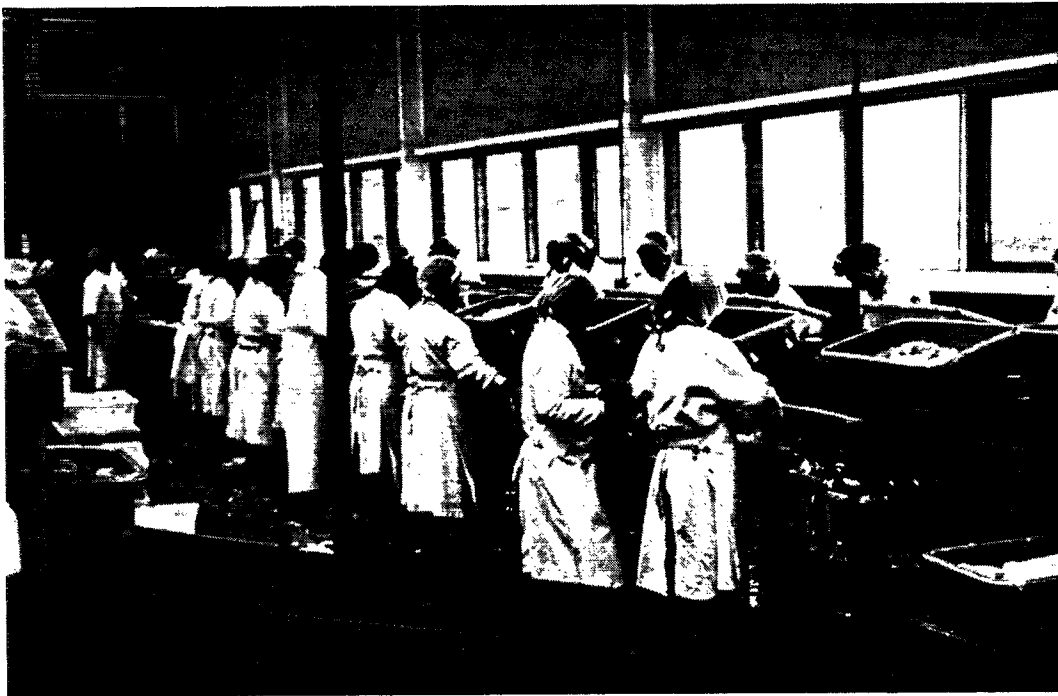
For en produktionsvirksomhed bliver situationen den, at dens risiko er væsentlig mindre under de canadiske ordninger, og at disse driftsmæssig er langt billigere i den risikofyldte indkøringsperiode. I begge tilfælde ville de langt større canadiske tilskud og lignende begunstigelser være en væsentlig fordel frem for den langt mere beskedne grønlandske støtte.

Der kan næppe være tvivl om, at grønlandske produktionsvirksomheder både med hensyn til etableringsomkostninger og risici samt finansieringsmuligheder og -omkostninger i væsentlig grad distanceres af deres canadiske konkurrenter.

V. Internationale forbindelser og ejerforhold.

Sagkyndige regner med, at kampen om det stærkt ekspanderende marked for frosne fiskeprodukter i de kommende årtier kommer til at stå mellem to store, internationale koncerner, som begge i den senere tid har påbegyndt en kraftig udbygning af deres positioner.

Den ene er Unilever koncernen, som er et af de største internationale selskaber. Selv om dette selskab på adskillige områder også har en ret stærk position i Dan-

Fra et grønlandsk fabriksanlæg.

mark, har det åbenbart endnu ikke fået fodfæste inden for dansk fiskeindustri. Det har en meget stærk position i Centraleuropas og Englands fiskeindustri og fiskesalg.

Den anden store internationale koncern, der vil præge de næste årtiers verdensmarked, er den overvejende schweiziske Nestlé koncern, som ligeledes er gået ind i fryseindustriens forskellige områder, og som i dag har en overordentlig stærk stilling i hele Vesteuropa – men derudover vist også allerede i andre verdensdele, herunder ikke mindst i Syd- og Mellemamerika. Nestlé koncernen overtog som bekendt for et par år siden Norges største fiskeindustrivirksomhed A/S Findus i Hammerfest – efter at denne kort forinden havde overtaget Danmarks største og mest moderne fiskefiletfabrik Jalco i Frederikshavn. Her består altså allerede en fast og offentlig kendt tilknytning mellem dansk fiskeindustri og international koncernvirksomhed.

Når disse to koncerner nævnes i forbindelse med canadisk fiskeindustri, skyldes det ikke blot, at de begge også allerede har vundet indpas her, men også at en finansierings-, drifts- og ledelsesforbindelse mellem på den ene side de med os konkurrerende produktionsvirksomheder og på den anden side dominerende markedskoncerner kan medføre betydelige hindringer for os på de markeder, som vi har fælles.

Det samme problem har allerede meldt sig på en anden front, idet det er kendt, at flere af de store forarbejdningsselskaber i USA – og ikke mindst den største af dem – har vigtige finansielle forbindelser og deraf følgende produktions- og afsætnings samarbejde med den canadiske fiskeindustri. Metoden til sikring af indflydelsen synes i de fleste tilfælde at være erhvervelse eller udveksling af aktier.

Da koncerner af denne art ofte arbejder gennem nationale selskaber, og da der sjældent oplyses noget om ejerforholdet til aktierne, er det umuligt at sige noget om, i hvilket omfang canadiske fiskeindustrivirksomheder ejes af canadisk eller fremmed kapital. Der er dog ikke tvivl om, at der inden for fiskeindustrien og den dertil hørende markedsføring er en meget stærk tendens til koncentration og til vidtgående internationalt samarbejde.

København, den 6. marts 1968.